

Over de laatste dingen (Openbaring 20:11-21:8)

De vorige Bijbelkringen kregen we met Johannes te zien dat de kerk haar missie op de huidige aarde volbracht heeft. In een prachtig vergezicht zagen we hoe de bruid van Christus daarna door haar Bruidegom zelf prachtig gekleed werd voor de bruiloft van het Lam (Openbaring 19:6-8). Te midden van de vervolgingen en de verleidingen waarin de bruid zich momenteel bevindt (Openbaring 12-19), is dat een troostrijk visioen om je hart aan op te halen.

De troost die Johannes geopenbaard kreeg was echter nog rijker. Hij kreeg namelijk nog meer te zien. Hierin zien we Gods liefde voor Zijn bruid en Zijn verlangen om haar te troosten (vergelijk Openbaring 21:4). Met een blik in de toekomst kregen we geopenbaard dat de demonische vijanden die de gemeente nu vervolgen en verleiden, worden verbannen naar de poel die met vuur en zwavel brandt (Openbaring 19:19-21). God verzekerde ons in de voorgaande hoofdstukken dat Christus overwonnen heeft en voor eeuwig overwinnen zal. Dat is de overwinning waarin we door het geloof nu al delen mogen en waarin we straks voor eeuwig zullen delen (Openbaring 20:1-9). Dit werd ons verzekerd in het visioen van de ondergang van de satan. De duivel heeft niet het laatste woord, want de kop van de oude slang zal verpletterd worden. God zal dat met zoveel kracht doen dat de satan zijn ondergang nooit meer te boven zal komen. Tot in alle eeuwigheid moet hij Gods oordeel dragen (Openbaring 20:10). Hij krijgt zijn verdiende loon.

Met dat de satan het onderspit gedolven heeft, is het moment aangebroken voor het laatste en definitieve oordeel over de mensheid. Het is een oordeel met onbeschrijfelijke gevolgen: eeuwige ondergang (Openbaring 20:15) of eeuwige heerlijkheid (Openbaring 21:1-8).

> Het rechtvaardige oordeel van God (Openbaring 20:11 - 12)

Johannes ziet een grote witte troon met Iemand die daarop zit. Dit is dezelfde troon die Johannes al zag tijdens het visioen in de hemelse troonzaal (Openbaring 4:1-5:14). God zat toen op de troon als soeverein Vorst en Heerser over de wereld. Gods heerlijkheid werd daarbij uitgebeeld met allerlei verschillende kleuren. En om de troon stonden toen, als teken van Zijn majesteit en glorie, de 24 ouderlingen en de 4 dieren. Ook uit de rest van de troonzaal bleek de heerlijkheid van de Koning der koningen.

Johannes zag deze troon dus aan het begin van de Openbaring en ook aan het einde van de Openbaring. Zo wordt ons verzekerd dat Hij die de Overste is van de koningen der aarde (Openbaring 1:5) Zijn Naam waarmaakt. De belofte uit Openbaring 4 blijkt in Openbaring 20 werkelijkheid: God de Heere regeert! Al het geweld en rumoer op deze aarde heeft de Koning niet van Zijn stuk gebracht.

1. De Vader op de grote witte troon (Openbaring 20:11a)

De oplettende lezer ziet echter wel een aantal verschillen met het eerdere visioen. In Openbaring 4 zag Johannes de troon staan in de hemelse heerlijkheid (Openbaring 4:1). In Openbaring 20:11 maakt hij daar echter geen melding van. Daarnaast lijkt in Openbaring 20 alle versiering en franje uit de troonzaal verdwenen. De woorden 'groot' en 'wit' zijn de enige kenmerken die Johannes heeft opgeschreven. Op deze manier wordt onze aandacht helemaal gericht op de troon en Hij die erop zit. De grote troon is als een beeldvullend visioen en de kleur wit zorgt ervoor dat je als het ware je handen voor je ogen wilt doen (Jesaja 6), zo overweldigend is het.

De kleur wit wijst niet alleen op het overweldigende van het visioen, het verwijst ook naar de zuiverheid, heiligheid en rechtvaardigheid van God. Dit vormt ook het derde verschil met het

eerdere visioen. Waar God in dat visioen uitgebeeld werd als Koning, is Zijn taak nu die van Rechter. Dat het in Openbaring 20 gaat over rechtspraak wordt duidelijk in parallelle gedeelten uit het Oude Testament. Het tafereel dat Johannes ziet, herinnert ons aan het hemelse visioen van de 'Oude van dagen' die gekleed is in het wit uit het Bijbelboek Daniël (Daniël 7:9-10). Daniël zag dat God de Vader rechtszitting hield aan het einde van de wereldgeschiedenis. Daarbij velde Hij een rechtvaardig oordeel. Dat laat de witte kleur zien. Niemand zal kunnen zeggen: God, U heeft iets verkeerd gezien of iets verkeerd beoordeeld.

Excurs I: Wie velt nu het oordeel?

Degene die op de troon zit en oordeelt is in Openbaring 20 God de Vader (vergelijk Openbaring 5:6-7). Elders in de Schrift wordt de Zoon van God afgebeeld als de Rechter. Zo zegt de Heere Jezus dat de Vader Hem het oordeel gegeven heeft (Johannes 5:22-23). Daar is het Christus die scheiding maakt tussen de schapen en de bokken (Mattheüs 25:31-46). Ook Paulus schrijft dat we eens allemaal voor de rechterstoel van Christus zullen staan (2 Korinthe 5:10). Hoe moeten we dit verschil zien nu in Openbaring 20 de Vader rechtspreekt?

Dit verschil moeten we niet onnodig groot maken. Dat de Vader Rechter is sluit niet uit dat de Zoon rechtspreekt. De Heere Jezus zei zelf tijdens zijn omwandeling op aarde dat Hij en de Vader één zijn (Johannes 10:30; vergelijk Johannes 5:19). We zouden kunnen zeggen dat zowel de Vader als de Zoon zullen rechtspreeken. Hierbij lijkt het oordeel onder het gezag van God de Vader plaats te vinden (Romeinen 14:10), waarbij Christus met Zijn lijden en sterven het recht heeft verdiend om het oordeel uit te voeren (Romeinen 5:16-19 en 8:3-4). Iets vergelijkbaars wordt ook later in Openbaring zichtbaar als er gesproken wordt over een troon van God en het Lam (Openbaring 22:3).

2. De reactie van de schepping (Openbaring 20:11b)

Niet alleen Johannes ziet de grote witte troon en de Vader die daarop zit. Ook de hemel en de aarde krijgen Hem te zien. De aanblik van de Vader op de troon is zo overweldigend dat heel de hemel en aarde proberen weg te vluchten van Gods aangezicht. Zoveel angst en ontzag boezemt Zijn komst in. Ze kunnen de aanblik van de Vader niet verdragen.

Dit is niet de eerste keer dat we in dit Bijbelboek lezen over zo'n heftige reactie op Gods komst. Elke keer wordt deze reactie herhaald, alsof God wil dat het tot ons doordringt. Zo zag Johannes bij het zesde zegel dat alle mensen zich probeerden te verbergen voor het aangezicht van Hem die op de troon zit en voor de toorn van het Lam (Openbaring 6:15-16). Ook de bergen en de eilanden, had Johannes al gezien, zullen voor Hem wegvluchten (Openbaring 16:20). Een beeld dat tegelijkertijd duidelijk maakt dat we niet aan Gods blik kunnen ontsnappen. De bergen kunnen niet meer op ons vallen en heuvelen kunnen ons niet bedekken (Lukas 23:30).

Hoe moeten we deze reactie van de schepping zien? De hemel en aarde verdwijnen letterlijk met de komst van God. Dat is namelijk de betekenis van de zin "zodat er geen plaats meer voor hen te vinden was". Wanneer God komt, verdwijnen de eerste hemel en de eerste aarde (Jesaja 51:6; Markus 13:31; 2 Petrus 3:10-13). Daarom lezen we in Openbaring 21 over een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Tegelijkertijd lezen we in dit gedeelte nog over de zee (Openbaring 20:13) en over mensen (Openbaring 20:11). Hoe we deze reactie van de aarde ook duiden, hier wordt ons de angstaanjagende impact van Zijn verschijning duidelijk. Wat in Openbaring 20 gebeurt lijkt op het paradijs, waar Adam en Eva zich voor God probeerden te verbergen omdat ze ongehoorzaam zijn geweest (Genesis 3:8).

Als we dit visioen zien, wordt ons beeld van God gecorrigeerd. God is niet enkel een God van liefde, maar ook een heilige God die de zonde niet kan verdragen. Als Hij komt om te oordelen, dan zal Hij zo toornig zijn dat heel de aarde door vuur verteerd wordt (Zefanja 3:8). De bergen zullen voor Zijn aangezicht wegsmelten, omdat de schepping vol is van zonde (Micha 1:3-5). God is zo heilig dat niemand (ook niet de gelovigen) God kan zien en kan blijven leven (Exodus 33:20). Wij mensen kunnen Hem niet in de ogen kijken en durven Hem niet in de ogen te kijken. Als God zich laat zien, is zelfs Zijn verbondsvolk vervuld met angst (vergelijk Exodus 19:6). Stelt u zich eens voor hoe het is om daar dan toch te staan (Openbaring 20:12).

3. Het oordeel uitgesproken (Openbaring 20:12)

Terwijl Johannes heel de schepping ziet wegvlugten, krijgt hij een heel overzichtelijk beeld geopenbaard. Hij ziet een grote witte troon met God de Vader als Rechter. Voor deze troon ziet Johannes de doden staan. Wie zijn deze doden? Zij die in het duizendjarige vrederijk geloven, zullen zeggen dat dit de rest van de doden zijn, die nog niet zijn opgestaan tijdens eerdere opstandingen. Ik denk echter dat het hier om de gehele mensheid gaat. Dat klinkt ook door in de woorden 'groot en klein'. Het zijn mensen van alle rangen en standen. Allen die in de graven zijn, zullen opgewekt worden (Johannes 5:28). Niemand ontbreekt daar voor de rechterstoel van God, dat blijkt ook uit het volgende vers.

Terwijl alle mensen staan opgesteld voor de troon van God, in afwachting van het vonnis van de Rechter, ziet Johannes dat er boeken bij gepakt worden. Dit zijn geen boeken zoals wij die kennen, maar boekrollen. In deze boeken staat in detail opgeschreven wat elk mens heeft gedaan. Gods boekhouding is zelfs zo nauwkeurig dat elke traan van Zijn volgelingen geregistreerd staat (Psalm 56:9). God houdt er dus een boekhouding op na waarin alles staat wat iedereen gedaan heeft (Jeremia 32:8-14). Deze boekhouding is zo nauwkeurig dat alles niet in één boek past. Er wordt daarom gesproken over boeken. Deze boeken geven ons een beeld van Gods onuitwisbare en onfeilbare geheugen.

Wanneer deze boeken geopend worden om op basis daarvan recht te spreken, gebeurt er iets opmerkelijks in deze rechtszaal. Er wordt namelijk nog een boek bij gepakt. Het is het boek van het leven, het boek waarin de namen staan van hen die gewassen zijn in het boek van het Lam dat geslacht is (Openbaring 13:8). In dit boek staan de namen van hen die eigendom zijn van het Lam en gered zijn door Zijn bloed (Openbaring 21:27). In Hem ontvangen zij vergeving van de zonde (Efeze 1:7). Over dit boek lezen we al in het Oude Testament. Het is een boek waaruit je naam niet geschrapt kan worden (Exodus 32:32; Openbaring 3:5).

Nu alles klaar is om recht te spreken, begint het eindoordeel van de Vader. Iedereen, zowel de goddelozen als de heiligen, wordt geoordeeld op basis van wat er in die boeken staat over hun daden.

Excurs II: Geoordeeld naar hun werken

De Bijbel maakt ons op meerdere plaatsen duidelijk dat God oordeelt op basis van de werken die de mensen gedaan hebben (vergelijk 2 Korinthe 5:10). God komt terug op alles wat er gebeurd is tijdens ons leven. Er is echter iets apart aan de hand met de boeken die opengaan tijdens het oordeel. De zonden van hen die gewassen zijn in het bloed van het Lam worden niet genoemd in deze boeken. God houdt alleen een verslag bij van de goede werken van de heiligen, de daden gedaan uit geloof en door de liefde van Christus (Mattheus 25:34-40). Die daden somt God op in Zijn eindoordeel tot eer van het Lam (Mattheüs 5:16 en 7:15-20). Wat zal het heerlijk zijn als uw werken genoemd worden, die u gedaan heeft om God de eer te geven.

Dat God de zonden van de heiligen vergeet, is zeer opmerkelijk, helemaal als we bedenken hoe nauwkeurig Gods boekhouding is en hoe perfect Gods geheugen is. Het lijkt onmogelijk dat God de zonde niet heeft onthouden. En toch is het zo (Jesaja 43:25). Zo genadig en radicaal is Gods vergeving. God vergeeft niet alleen de zonden, maar de zonden worden ook uit zijn gedachten gewist (Psalm 103:12). “Want Ik zal hun ongerechtigheden genadig zijn, en hun zonden en hun overtredingen zal Ik geenszins meer gedenken” (Hebreeën 8:12). Laat dat even tot u doordringen: als God de zonden vergeeft, dan vergeet Hij ze. Hoe is dat mogelijk? Door het Lam van God dat die de zonden wegdraagt (Johannes 1:29). De Rechter wilde een Redder zijn.

Terwijl de goddelozen schuldig worden bevonden en veroordeeld worden vanwege hun werken die in de boeken staan (Openbaring 20:12-13), wordt Gods eigen volk vrijgesproken, onschuldig en rechtvaardig verklaard. De volgende zinnen die ik schrijf gaan in tegen mijn eigen denken, maar zijn niet minder waar. God kan niets op het leven van Zijn kinderen aanmerken. Ze zijn heilig en rein (Johannes 15:3). Dat is hoe God Zijn kinderen ziet. Die herinnering heeft Hij aan hen. Niet omdat ze zo heilig geleefd hebben, maar op basis van dat andere boek, omdat hun namen opgetekend zijn in het boek des levens van voor de grondlegging der wereld (Openbaring 13:8; 20:12 en 15). Dat is de betekenis van het woord genade.

Stelt u zich voor hoe het oordeel zal zijn. Alle gedachten en daden die wij allang verdrongen hebben en willen vergeten, staan in Gods boeken. En de boeken worden geopend voor de hele schepping. Stelt u zich voor dat de zondige daden, woorden en gedachten die u alleen vandaag hebt begaan, zouden worden opgenoemd. Stelt u zich voor dat die lijst aan de predikant wordt gegeven om voorgelezen te worden vanaf de kansel van de kerk. U zou onder de kerkbank willen kruipen en willen wegvlugten. Maar tenzij uw zonden vooraf vergeven zijn door uw geloof in Christus, zal er geen ontkomen zijn aan Gods oordeel over uw zonden. Niet alleen de schuld, maar ook de schande van uw zonde zal aan het licht worden gebracht voor Gods toornige veroordeling. Geen schepsel is voor Zijn ogen verborgen, maar ze zijn allemaal naakt en blootgesteld aan de ogen van Hem aan wie wij rekenschap moeten afleggen (Hebreeën 4:13). Als God rekenschap afeist van al die duizenden zonden die begaan zijn, begrijpt u dan dat Paulus zegt dat elke mond gestopt zal worden in het eindoordeel (Romeinen 3:19)?

4. De opstanding uit de dood (Openbaring 20:13)

Johannes ziet een levendige beschrijving van de opstanding aan het einde der tijden. Hiermee geeft hij een verklaring voor de herkomst van die groep mensen voor Gods rechterstoel. De relatie met de voorgaande verzen is dus niet chronologisch, maar we lezen hier een toelichting. Zo wordt ons duidelijk dat de manier waarop we naar de opstanding uit de dood moeten kijken, helemaal bepaald moet worden door het vonnis in dit oordeel. Voor de gelovigen is de opstanding uit de dood heerlijk, om daarna met lichaam en ziel God te loven. Voor de ongelovigen zal de opstanding verschrikkelijk zijn (NGB, artikel 37).

Door verschillende bewoordingen te gebruiken, maakt God ons duidelijk dat niemand aan Gods oordeel kan ontkomen. Als er eenvoudig had gestaan dat de dood haar doden teruggaf, was dat afdoende geweest. De dood is namelijk een allesomvattende term voor alle lichamen die gestorven zijn. Er wordt echter aan toegevoegd dat het dodenrijk (de hel) haar doden ook moet teruggeven. Het woord dodenrijk wordt op verschillende manieren gebruikt. Het verwijst in het algemeen naar het graf als de plaats waar de doden worden begraven (Handelingen 2:24-27, 31). Deze betekenis heeft het meestal ook in Openbaring (Openbaring 1:18; 6:8; 20:13, 14). Tegelijkertijd hangt er een negatieve sfeer rondom dit woord, omdat het een verwijzing in zich heeft naar de hel (Lukas 16:23).

Ook de zee zal al haar doden moeten teruggeven. Hierbij moet u weten dat het in Israël gezien werd als een schande om een dode niet te begraven (1 Koningen 14:11; Jeremia 8:1-3). Zelfs zij die verdronken zijn in de diepste zeeën en niet meer thuisgekomen zijn, zij waarvan niemand wist waar ze waren, zullen weer levend worden. Zelfs zij van wie niemand meer wist dat ze geleefd hadden en van wie er geen lichamelijke overblijfselen zijn, zullen worden opgewekt op de laatste dag. Niemand is onbereikbaar voor Gods macht. Dat is enerzijds een troost voor wie God toebehoort, anderzijds een bedreiging voor wie zich tegen Hem keert.

Excurs III: Zij die nog niet gestorven zijn

Tot de doden in Openbaring 20:13 horen ook zij die bij Christus' wederkomst niet gestorven zijn. Hoewel dat lastig voor te stellen is, zullen ook zij niet aan de dood ontkomen. De ziel die zondig is, moet namelijk sterven (Exodus 18:20 en Psalm 89). Paulus geeft hierover uitleg in 1 Korinthe 15:16, 35-41 en 53-55.

> De ondergang in de poel van vuur (Openbaring 20:14-15)

Wanneer iedereen is opgestaan, ziet Johannes een bijzonder beeld. De dood en het rijk van de dood werden in de poel van vuur geworpen. Wat moeten we ons hierbij voorstellen? Er is hier sprake van een personificatie of een persoonsverbeelding. Dit gebeurt vaker in de Bijbel. Zo wordt er in Spreuken gesproken over de wijsheid als een vrouw (Spreuken 8-9). In Openbaring worden de dood en het rijk van de dood gezien als dingen. Deze dingen worden nu in de poel van vuur geworpen.

Zo laat God ons zien dat de laatste vijand van de mens, namelijk de dood, voor eeuwig vernietigd zal worden (1 Korinthe 15:26; Hebreeën 2:15). Aan de terreur die de dood zaaide is vanaf dit moment een einde gekomen. Vanaf dit moment zullen geliefden ons niet meer ontvallen. Het zal zijn zoals Jesaja had geprofeteerd. Vanaf dit moment heeft de Heere definitief de dood verslonden en overwonnen en zullen definitief alle tranen van de gezichten worden gewist (Jesaja 25:8). Vanwege deze belofte mogen we met Paulus meezeggen (1 Korinthe 15:54): "Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning?" Wanneer de dood zo gedood wordt, verlost Christus Zijn volgelingen voor eeuwig van de macht van de dood (Hosea 13:14). Daarom kan de tweede dood (de ondergang in de hel) hen niet meer treffen.

Vanwege deze overwinning in het laatste oordeel zal er een dag van vreugde voor de engelen en Gods gemeente aanbreken. Dan zal namelijk werkelijkheid worden wat verkondigd werd door de juichende stemmen uit de hemel: "De koninkrijken der wereld zijn geworden onzes Heeren en van Zijn Christus, en Hij zal als Koning heersen in alle eeuwigheid" (Openbaring 11:15).

Ten slotte, aan het einde van dit visioen, zien we de afloop van het oordeel voor de goddelozen (Openbaring 20:15). Johannes omschrijft dit in slechts één zin. Achter die ene zin gaat echter een werkelijkheid schuil die met geen pen te beschrijven is. Toch herinnert God ons aan de werkelijkheid hiervan. De goddelozen worden namelijk in de poel van vuur geworpen. Zij zullen op dezelfde plek terechtkomen waar die ellendige draak en die valse slang zich reeds bevinden (Openbaring 19:20 en 20:10). Ze zullen zich voor eeuwig in hun aanwezigheid begeven. Deze poel van vuur doet denken aan de Vallei van Ben-Hinnom. Dat was de plek waar onder de regering van Achaz en Manasse kinderooffers werden gebracht. Zo zal de eeuwige kwelling zijn. Het zal Gods adem zijn die de goddelozen zal aansteken.

Alsof God de ellende hiervan en de angst die het kan losmaken aanvoelt, verzekert Hij de lezer van Openbaring ervan dat zij die in het boek des levens staan, hier niet zullen eindigen. Zij zullen het eeuwige leven beërven en voor altijd zegevieren met het Lam (Openbaring 21:27).

> De eeuwige heerlijkheid (Openbaring 21:1-8)

Zo weinig God ons vertelt over de poel van vuur, zo veel openbaart Hij ons over de bestemming van Zijn volgelingen. Het is alsof God daarmee zegt: dit wil Ik u laten zien, want dit wil Ik u geven. Eerbiedig bedoeld lijkt God zo op iemand die een cadeau wil geven, maar daar zo vol van is en daar zoveel zin in heeft, dat hij er al over begint voordat het zover is.

1. Wat er niet is (Openbaring 21:1)

Johannes ziet een nieuwe (sterren)hemel en een nieuwe aarde. Het feit dat niet alleen de aarde, maar ook de hemel wordt vernieuwd, benadrukt dat heel de geschapen werkelijkheid door God vernieuwd zal worden; niets wordt uitgezonderd. Hiermee krijgen we op het hart gedrukt dat al het oude, ellendige en zondige van deze wereld voor eeuwig voorbij zal zijn. Dat heeft iets onvoorstelbaars. Daarom openbaart God ons vooral wat er voor eeuwig niet meer is. Deze heerlijkheid gaat ons bevattingsvermogen ver te boven. Probeert u zich namelijk maar eens voor te stellen dat van heel onze gebroken werkelijkheid vol oorlog, honger, armoede en aardbevingen straks niets meer over is. Probeer u in te denken dat alle ellende, narigheid, zonde en dood voorbij zijn. Laat het tot u doordringen: daar hoeft u nooit meer afscheid te nemen van geliefden (Openbaring 20:15); nooit meer zijn er zieke kinderen; geen oorlogen; geen honger; geen aardbevingen; geen depressies; nooit meer burn-outs of ander psychisch lijden; daar is geen aftakeling meer vanwege het ouder worden. Wat een prachtige toekomst wordt hier geschilderd. Het is een toekomst zonder ruzie, zonder pesten en zonder ongelukken. Het is daar voorbij met de eenzaamheid en de leegte. Wat een bemoediging is dat.

Zelfs de zee is daar niet meer. Niet dat dit hoeft te betekenen dat er straks geen grote wateren meer zijn. In de Bijbel staat de zee symbool voor dreiging, ondergang en dood (Psalm 107:23-30). De zee is de plek van de chaos (Genesis 1:2) en de woonplaats van de slang (Amos 9:3). Het is de zee die scheiding maakt tussen God en de mensheid (Openbaring 4:6). De zee is de plek waar het beest vandaan kwam dat God lasterde en de mensheid misleidde (Openbaring 13:1). De zee is ook de plek van de oorlog tussen de heiligen op aarde en het beest (Openbaring 15:2). Die zee is straks niet meer aanwezig. Alles wat uw relatie met Jezus onder spanning zet, gaat voor eeuwig voorbij.

Johannes omschrijft dit 'niet meer zijn' op een bijzondere manier. Om dit te begrijpen geef ik een voorbeeld. Het is net zoals een auto die u inhaalt op de snelweg. U ziet hem aankomen. Hij rijdt u voorbij en een minuut later ziet u hem niet meer. Hij is weg. Er is niets meer van te zien. U denkt er zelfs niet meer aan. Zo gaat het oude bestaan voorbij. Het is straks voor eeuwig weg en verdwenen, zelfs zo dat u er niet meer aan denkt.

2. Hoe is het daar wel? (Openbaring 21:2)

In de eerste verzen van Openbaring 20 klinkt Gods liefde door. De huidige hemel en de huidige aarde zijn voor Hem niet goed genoeg om samen met Zijn volgelingen te wonen. Hij wil het beste van het beste voor zijn volgelingen. Dat beste van het beste wordt uitgebeeld in de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem. Dat de stad hier heilig wordt genoemd, laat niet alleen zien dat de zonde en het kwaad er afwezig zullen zijn, maar het laat ook de blinkende majesteit van God zien. Wat staat deze stad in schril contrast met de andere grote stad in het boek Openbaring, de hoer Babylon (Openbaring 17).

Johannes ziet die stad uit de hemel komen, bij God vandaan. Al zijn aandacht wordt daardoor opgeëist. De manier waarop hij erover schrijft, laat zien dat het oude Jeruzalem niet opgeknapt en gerenoveerd is. Het is een nieuwe stad, waarvan God Zelf de Architect en Bouwer is (Galaten 4:25-26; Hebreeën 11:10). Dit nieuwe Jeruzalem is de stad waar God samen met Zijn volk wil wonen (Hebreeën 12:22) en voor eeuwig zal wonen (Hebreeën 13:14). Het is een stad die door God uit genade geschapen is (Jesaja 65:17), waar in vrede geleefd wordt, huizen gebouwd worden en wijngaarden geplant. Dit is de stad waar de wolf en het lam samen zullen eten en waar mensen niet zullen sterven (Jesaja 65:20-25). Volgens Jesaja (Jesaja 66:22) zullen deze nieuwe hemel en nieuwe aarde voor altijd voor God blijven bestaan, aangezien zijn eigen volk voor eeuwig zal leven. Wat onbegrijpelijk heerlijk zal dat zijn.

Dat onbegrijpelijke en ongekende klinkt ook door in de beelden. Naast dat het nieuwe Jeruzalem een stad is, zijn het ook mensen. Het nieuwe Jeruzalem is namelijk de bruid van Christus. Op deze manier spreekt ook Jesaja over het nieuwe Jeruzalem (Jesaja 54:11-12 en 60:10-14). Het is een bruid die schittert tot eer van haar Bruidegom en die de heerlijkheid van God zal uitstralen (Jesaja 60:15). Dat het nieuwe Jeruzalem, deze bruid, er straks zo prachtig uitziet, heeft een reden. De manier waarop Johannes over het versieren van de bruid spreekt, is namelijk dubbelzinnig. Het betekent zowel dat de bruid voor haar man versierd is, als dat de bruid door haar man versierd is. Ezechiël beeldt dat versieren van Jeruzalem als een bruid af in zijn profetie (Ezechiël 16:1-14). Hoewel de bruid vreemdging met andere goden, zorgde God voor verzoening (Ezechiël 16:59-63). Hier in Openbaring 21 ziet Johannes het eindresultaat van de verlossing van de bruid van Christus. In al haar goddelijke schoonheid, zoals uitgebeeld door de heilige stad Jeruzalem, zal ze voor eeuwig blijven tot eer en glorie van God.

3. God in het centrum (Openbaring 21:3)

Johannes ziet dat God in de kern van deze nieuwe stad Zelf zal tabernakelen (wonen) met Zijn bruid. Net als in het Oude Testament vormt Hij het middelpunt van de nieuwe samenleving. Dat is het allermooiste: God voor eeuwig dichtbij. Daar zult u uw Liefste zien en zonder te twijfelen durven zeggen: ik heb U zo lief omdat U mij eerst hebt liefgehad. En hoe dat precies zal zijn, gaat ons voorstellingsvermogen te boven. Toch geeft God ons er een beeld van.

Johannes hoort namelijk een luide stem vanaf de troon. Het is een stem die van God Zelf lijkt te zijn. Het is een grote stem, wat laat zien dat wat die stem zegt belangrijk is en dat we dit onthouden moeten. En die stem roept: "Zie, de tabernakel van God is bij de mensen". De tabernakel is hier een beeld van Gods genadige aanwezigheid bij Zijn volk in de nieuwe hemel en op de nieuwe aarde. De woorden die Johannes hier gebruikt, herinneren ons ook aan de menswording van de Heere Jezus (Johannes 1:14). God zal Zelf dus werkelijk aanwezig zijn. Hij is de nieuwe Tempel (Mattheüs 26:61; Johannes 2:19). Johannes geeft door dat God in de toekomst volledig en definitief tussen Zijn kinderen zal verkeren (Zacharia 2:14-15). Als God zo onder de mensen komt wonen, wordt het zoals God het al voor ogen had in het Oude Testament: zij zullen Zijn volk zijn, en God Zelf zal bij hen zijn en hun God zijn (Leviticus 26:11-12; vergelijk Jeremia 30:32; Hosea 2:23; Zacharia 8:8). In Gods aanwezigheid zullen we voor God leven en ten volle van Hem genieten. Heel de aarde zal vervuld zijn van de kennis en heerlijkheid van de HEERE (Habakuk 2:14). En de Bruidegom zal zich verheugen over Zijn bruid (Jesaja 62:5).

Wat is dat heerlijk om naar uit te zien. Soms zien we ernaar uit omdat de Heere God zich verbergt om u op de proef te stellen, maar veel vaker omdat wij ons voor Hem verbergen en twijfelen aan Zijn belofte. Dat is straks eeuwig voorbij, want God komt onder de mensen wonen. In het volgende hoofdstuk van Openbaring zien we dat nog beter: wij zullen Zijn aangezicht zien (Openbaring 22:4). Ik zal Hem kennen, zoals ik gekend ben (1 Korinthe 13:12). Dat is de allergrootste zegen die een mens zich kan voorstellen: het volmaakte contact met God. Dat is ook

het grootste verlangen van God. In dit vers staat maar liefst drie keer dat God bij Zijn volk gaat wonen:

- (1) De tabernakel van God is bij de mensen;
- (2) Hij zal bij hen wonen;
- (3) God Zelf zal bij hen zijn.

Vanwege dat verlangen gaf Hij zijn Zoon, Immanuel, 'God met ons' (Jesaja 7:14).

4. God als de Trooster (Openbaring 21:4)

Wij zullen niet alleen Hem zien, maar Hij zal ons ook zien, want God zal alle tranen van de ogen van Zijn volgelingen afwissen. Zoals een Trooster zal Hij de tranen afvegen bij wie met een betrand gezicht aankomen in het nieuwe Jeruzalem (Jesaja 66:13). Hij laat dat werk niet over aan een engel. God zal Zelf troosten. De manier waarop dat in het Grieks geschreven staat, impliceert een liefdevolle behandeling. Hij veegt namelijk niet alle tranen weg in een grote beweging, maar Hij doet het traan voor traan (vergelijk Jesaja 25:8). Probeer het maar voor te stellen: de traan vanwege het overlijden van een geliefde. De traan vanwege de ellende in de wereld. Maar voornamelijk die traan vanwege de zonden, de tranen van berouw (Jesaja 22:12; Joël 2:12; Markus 14:72). God droogt ze af.

Als God de tranen afdroogt, lijkt Hij ook de verdrietige herinnering weg te nemen en verzekert Hij ons ervan dat de tranen en het verdriet nooit meer terug zullen komen. Het koninkrijk der hemelen dat zichtbaar was bij de komst van Jezus zal definitief doorbreken.¹ Voor eeuwig zal het voorbij zijn met verdriet, moeite, rouw, dood, pijn en alle gevolgen van de zonde. Wat hier op aarde was, is dan verdwenen. Dat is haast niet voor te stellen en daar zijn ook geen woorden voor. Daarom wordt in dit hoofdstuk vooral benadrukt wat er niet is in het nieuwe Jeruzalem, want wat er wel is gaat ons bevattingsvermogen te boven. Niet langer zal huilen de toestand van Gods volk kenmerken, zoals in het huidige leven van verdrukking, maar het zal zijn zoals de psalmist zegt: "Die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien. Die het zaad draagt, dat men zaaien zal, gaat al gaande en wenende; maar voorzeker zal hij met gejuich wederkomen, dragende zijn schoven" (Psalm 126:5-6; vergelijk Jesaja 35:10).

5. Die op de troon zit spreekt (Openbaring 21:5-6)

De Vader, die op de troon zit en het oordeel heeft uitgesproken (Openbaring 20:11-15), neemt het woord. Als Hij spreekt vraagt dat onze aandacht, want meestal spreekt God in Openbaring door gebruik te maken van engelen. Slechts twee keer richt Hij direct het woord tot de lezer (Openbaring 1:1-8 en 21:6). En God zei: "Zie, Ik maak alle dingen nieuw". Het spreken van God lijkt veel op Zijn scheppende woorden in Genesis. Daar sprak God en er kwam licht en leven. Ook nu spreekt God om nieuwe dingen te maken. Het is passend dat de eerste keer dat de Vader spreekt in een visioen in Openbaring, Hij een herscheppend woord spreekt. Dat laat Zijn verlangen zien.

De woorden 'Zie, Ik maak alle dingen nieuw' zijn vergelijkbaar met de profetie van Jesaja (Jesaja 43:19). Dat maakt ons iets duidelijk over het karakter van de herschepping uit Openbaring. In Jesaja hebben deze woorden namelijk te maken met de barmhartigheid die God aan Israël liet zien (Jesaja 43:14-21). Hij belooft daar alle dingen nieuw te maken om het doel waarmee Hij de hemel en de aarde had geschapen toch in vervulling te laten gaan. Dat is dus de reden van deze herschepping. Alle dingen nieuw maken betekent dat alle dingen die God oorspronkelijk had

¹ Is het u weleens opgevallen dat er niemand sterft als Jezus aanwezig is? Jezus komt wel bij stervende mensen en bij gestorven mensen, maar als Hij er is, sterft nooit iemand in het evangelie. Dit laat iets van Zijn koninkrijk zien.

geschapen, opnieuw geschapen zullen worden en in hun oorspronkelijke staat zullen worden hersteld. Ze zullen voor eeuwig blijven bestaan, net als Gods volk dat in deze nieuwe schepping woont (Jesaja 66:22). Mensen en dieren zullen er in deze nieuwe schepping dus niet anders uitzien. Ze zullen echter niet meer ontsierd worden door de zonde. In deze nieuwe schepping zullen mens en dier volledig tot hun recht komen in het eren en dienen van God.

Nadat Johannes deze woorden gehoord heeft, krijgt hij de opdracht om de woorden die de Vader gesproken heeft op te schrijven. Ze vormen namelijk een belofte die de waarheid bevat en daarom betrouwbaar is. Voor als u nog niet overtuigd bent dat de woorden waar zijn, omdat God ze spreekt, laat God Johannes opschrijven dat de woorden waar zijn (Numeri 23:19). Er volgt zelfs een derde onderstreping van de waarheid. God neemt opnieuw het woord en Hij zegt: "Het is geschied" (Openbaring 21:6). Dit is een derde bevestiging van de waarheid van de belofte. Het zal dus zeker zover komen dat alle dingen nieuw worden, want God is altijd trouw aan Zijn Woord. Opnieuw neemt God het woord, waarbij Hij duidelijk maakt dat gebeurd is wat Hij belooft (Openbaring 21:6). Zo neemt God Zijn volgelingen aan de hand, omdat Hij weet dat ze zo vaak zwak van moed en twijfelend zijn.

De zin 'het is geschied' mag u ook lezen als 'het is ontstaan' of 'het is tot stand gekomen'. Alles waarover God gesproken heeft wat betreft het maken van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, ziet Johannes en is uitgekomen. Alles is nu gedaan. Het is gebeurd. Dat heeft ook de betekenis: er valt niets aan toe te voegen. De woorden van God klinken zo overtuigend dat het voor Johannes lijkt alsof de nieuwe hemel en de nieuwe aarde er al zijn. Zoals Johannes het ziet in deze profetische boodschap, is de Heere Jezus al gekomen (Openbaring 19:11-21), hebben de opstanding en het laatste oordeel plaatsgevonden (Openbaring 20:11-15), en zijn de hemelen en de aarde nieuw gemaakt en dus hersteld in hun oorspronkelijke ongerepte staat. Maar voor Johannes en Gods gemeente, die nog steeds hier op de huidige aarde zijn, ligt dit allemaal nog in de toekomst – ook al ziet Johannes het nu in het profetische visioen als een voldongen feit.

Toch mogen we door het geloof met zekerheid zeggen: het is geschied (vergelijk 2 Korinthe 3,18; 4:16-18; 5:16-17). Jezus Christus heeft het herscheppende werk van de bruid voltooid door het vergieten van Zijn bloed (Openbaring 5:9-10). De voltooiing van de redding van Gods volk werd bevestigd toen Jezus vanaf het kruis uitriep: "Het is volbracht" (Johannes 19:30). Dit herscheppende werk werd al zichtbaar door Zijn opstanding (Openbaring 1:17-18). Nu ziet Johannes in zijn visioen van de nieuwe hemel en aarde dit herscheppende werk tot een einde komen. Alle dingen zijn nieuw gemaakt.

Degene die op de troon zit spreekt verder: "Ik ben de alfa en de omega, het begin en het einde" (Openbaring 21:6). Aan het begin van Openbaring zei Hij al: "Ik ben de alfa en de omega" (Openbaring 1:8). Nu voegt Hij er als een onderstreping aan toe: "Ik ben het begin en het einde". En tegelijkertijd is het meer dan een onderstreping. Het is een vervulling van deze Naam. Hij is het begin en het einde van heel de schepping en dat heeft Hij bewezen in de herschepping. Opnieuw klinkt er in die naam een belofte door dat de nieuwe hemel en de nieuwe aarde er echt gaan komen.

De laatste woorden die de Vader spreekt in Openbaring laten Zijn hart zien. Hij nodigt een ieder uit: "Ik zal de dorstige geven uit de fontein van het water des levens om niet". Dit is een herhaling van de genadige uitnodiging van God door de profeet Jesaja (Jesaja 55:1). Hierbij moet u weten dat met de dorstige waar Jesaja over spreekt, mensen werden bedoeld die hun heil bij de afgoden zoeken. Het zijn dus geen gelovigen die verlangen naar God, maar ongelovigen die hun dorst proberen te stillen bij de afgoden (vergelijk Jeremia 2:13). Hoewel deze mensen hun heil niet bij God zoeken, worden ze hier van harte genodigd. Als iemand – wie dan ook en waar ook naar – dorst heeft, laat hij dan komen (Johannes 7:37). Om elke drempel weg te nemen, verzekert God ons dat we niets mee hoeven te nemen. Wat God betreft bent u welkom in het nieuwe

Jeruzalem. Hij wil dat u in Zijn heerlijkheid deelt! Als u deze uitnodiging afslaat, dan kan het niet anders of u haat God met heel uw hart.

6. De gezegenden en verdoemden (Openbaring 21:7-8)

Ondanks deze genadige uitnodiging blijkt niet iedereen gekomen te zijn. Johannes preekt namelijk over overwinnaars (Openbaring 21:7) en mensen die verloren gaan (Openbaring 21:9).

De belofte voor de overwinnaars laat opnieuw het hart van God zien. Elke brief aan de gemeente sloot af met deze belofte (Openbaring 2 en 3). Daarin werd de overwinnaars beloofd dat ze mochten eten van de boom des levens (Openbaring 2:7). De overwinnaars kregen te eten van het verborgen manna en ze kregen een nieuwe naam (Openbaring 2:17). Overwinnaars kregen macht over de heidenen en over de satan (Openbaring 2:27-28). Aan de overwinnaars werden witte klederen beloofd. Daarbij werd hun naam voor eeuwig geschreven in het boek des levens en zal Jezus hun naam voor de Vader en de engelen belijden (Openbaring 3:5). Ze zullen gemaakt worden tot een pilaar in Gods tempel en hun naam zal geschreven worden in het nieuwe Jeruzalem (Openbaring 3:12). Als laatste werd hun beloofd om te zitten op de troon van Christus en te delen in Zijn overwinning (Openbaring 3:21). Deze belofte in Openbaring 21 vat de beloften aan de gemeente als het ware samen. Alles wat beloofd is aan de overwinnaars krijgen ze. Er is echter een groot verschil tussen Openbaring 21 en de eerdere beloften. God belooft hier niet alleen dat ze het krijgen, maar ze worden hier ook erfgenaam. Dat gaat nog iets verder, want erfgenaam van God zijn, is delen in alle zegeningen die Hij Zijn eigen Zoon schenkt. Het is de erfenis die Christus verdiend heeft, waarvan Hij de bruid erfgenaam heeft gemaakt. Door het strijdperk van dit leven heen zal de bruid in de overwinning van Christus delen en ook in de eeuwige erfenis (Hebreeën 12:1-2).

Tegelijkertijd zijn er mensen die niet in de erfenis delen. Ze worden als het ware opgedeeld in twee groepen. De eerste groep bestaat uit ontrouwe personen en lafaards. Het zijn mensen die zich ooit christen hebben genoemd, maar zijn afgehaakt ten tijde van vervolging en tegenslag. Daarmee vormt deze eerste groep vooral een waarschuwing voor ons. Lafaards zijn afvallige christenen die, vanwege angst en zorgen om dit leven en vanwege liefde voor de wereld, hebben gekozen voor aardse eer, veiligheid en rijkdom boven de mogelijkheid om zichzelf te verliezen in Christus. De tweede groep bestaat uit alle ongeloovigen uit de heidenen. Door immoreel te leven tonen ze dat ze niet van God en Christus zijn (vergelijk Mattheüs 25:41-46; Romeinen 1:18-32; Efeze 4:17-19). Hun erfenis is niet de eeuwige heerlijkheid, maar de poel die brandt met vuur en zwavel. Dat is een omschrijving van de hel. Deze plek wordt de tweede dood genoemd (Openbaring 20:14).